

עלון דברי חיים לראש השנה וימים נוראים

"המלך"

מנהג ישראל ששליח הציבור מנגן בנעימה לפני תיבת "המלך", וכאשר הוא מגיע אליה מרים את קולו וצועק "המלך"?

בספר החיים מסביר טעמו של מנהג זה על פי המשל הבא:

שודדים תפסו אדם, ונטלוהו עמם כדי שיהיה להם לעבד. בדרכם אל מקום מחבואם עברו השודדים בעיר גדולה, והנה בככר העיר קול המולה נרגש: המלך ושירתו עוברים במקום!

השבוי אשר הבין את ערכה של ההזדמנות הנפלאה שנקרתה לפניו, הרים את קולו, וזעק אל המלך שיצילוהו מידי השודדים. מיד נשא המלך את עינו כדי לראות מיהו הצועק, והשודדים אשר הבינו כי בעוד רגע קט, יצוה המלך על חייליו לעצורם, עצבוהו בבהלה ונתערבו בהמון...

כך גם אנו, אשר כל השנה תפוסים ושבויים בחבלי היצר הרע המושך אותנו לאבדון. בראש השנה, בראותנו את המלך עובר, כפי שאומר ישעיה הנביא "קראוהו בהיותו קרוב", מיד אנו פונים אליו שיצילנו מידי היצר הרע, וזועקים "המלך"!

ספר החיים

"כדלים וכרשים דפקנו דלתיך"

בספר חידושי אגדות מובא פלא עצום, כיצד יתכן שעם ישראל שהיו במדריגה נחותה ושפילה כ"כ והגיעו עד מ"ט שערי טומאה, יתעלו ויתרוממו למדריגה נשגבה ועליונה עד שזכו לגילוי שכינה ולקבלת התורה הקדושה בהר סיני?

וביאר על פי יסוד, דהנה, כאשר האדם איננו מודע למצבו השפל וחי בעולם של דמיון, וסבור כאילו מצבו איתן, הרי לעולם לא יצליח להיחלץ ממצבו. הדבר הראשון הנדרש מן האדם הוא – לבחון את עצמו במבט נכון ולהיות מודע למצבו האמיתי! וכפי שמובא בשם החוזה מלובלין שאמר, כי רשע שיודע שהוא רשע – נחשב יותר מצדיק שיודע שהוא צדיק...

ולפי זה יש לומר, שעל ידי שעם ישראל ידעו והכירו את מיעוט ערכם ופחיתותם – זה גופא סייע להם

איתא בגמרא ששופר של פרה פסול, ומדוע? כי אין קטיגור נעשה סניגור, ושופר של פרה מזכיר את חטא העגל.

ושאלת הגמרא: הרי מתי אין קטיגור נעשה סניגור – אצל כהן גדול שנכנס לפני ולפנים, שלא יכנס לשם עם בגדי זהב בכדי שלא יזכיר את חטא העגל שעליו הוא בא לכפר בהיכנסו לפני ולפנים, אך בחוץ לא היה בכך שום חשש. אז מדוע שיהיה אסור לתקוע בשופר של פרה – הרי לא תוקעים בו בפנים אלא בחוץ, אז מה הבעייה בכך? מתרצת הגמרא, ששופר היות שזה לזכרון, אז זה דומה ללפנים.

אם כן הסביר רבי ישראל סלאנטר – בואו ונצייר לפנינו מה קרה לפני שהכהן גדול נכנס לפני ולפנים, כמה הכנות היה לו על כך, כמה הרהור בתשובה הוא עשה לפני כן, כמה הוא חשש לפני שהוא נכנס למקום קדוש שמלאך לא יכול להיכנס שם! כן הוא הדבר לפני שמגיעים הימים שאנו מתחייבים מן התורה לשמוע קול שופר, כל יהודי צריך לזכור שזה ממש כלפני ולפנים!

רבי ישראל סלאנטר

"עננו יודע יצר עננו כובש כעסים עננו"

מה הקשר בין ב' הכינויים "יודע יצר ו"כובש כעסים"?

מסופר על רבי חיים ויטאל ששאל פעם את האריז"ל כיצד יראו הדורות הבאים אחריהם, אם כבר בדורם ישנה "ירידת הדורות"... מי יודע מה תהיה ההשפעה בעוד דורות?

השיבו האריז"ל: הדורות ירדו וירדו ויוסיפו לרדת, ויצר הרע לפני ביאת המשיח יהיה חזק ביותר. בגלל כוחו הרב והשפעתו העצומה על אנשי הדור, ייחשב כל מעשה טוב, ולא הקטן יותר – כמו מעשה גדול של דורנו! כל מצוה תהיה נחשבת בשמים ומשקלה יגדל מאד מאד!

על כן מבקשים אנו "עננו יודע יצר עננו", אתה, רבונו של עולם, יודע הרי אתה כוחו ותקפו של היצר, אשר על כן, כובש כעסים הנך, ולכן פונים בלשון "כובש כעסים עננו".

גבעת שאול

יכלו, גם הם להיות כמוני ויותר ממני!... זו היתה ענותו הגדולה של משה.

כלומר, ענוה איננה אי הכרה בערך עצמו. אלא, משה רבינו ידע בדיוק שאין עוד אחד כמוהו בעם ישראל. אלא, שלפי ענותו הבין שגם אין אף אחד שקיבל כאלה אפשרויות, וכל אחד שהיה מקבל את אותן אפשרויות היה מגיע ליותר ממנו!

אזנים לתורה

"אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו"

מילים אלו "אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו", הם בעצם בקשתו של אהרן הכהן ממשה רבינו כמבואר בפסוקים [במדבר י"ב, י"א]. ויש להתבונן, ממה נפשך, הרי אהרן עצמו, באומרו "אשר נואלנו ואשר חטאנו", מודה למשה שהיה כאן חטא. מה, אם כן, פשר בקשתו: "אל נא תשת עלינו חטאת"? וכי בקשת ותרנות היא זו?

ונראה, על פי דבריו הנפלאים של הספורנו שם על הפסוק: "ויחר אף ה' בם וילך", כלומר, הקב"ה כעס עליהם שלא נכנעו תיכף, ולא נהגו בזה כמו דוד המלך, אשר "בבוא אליו נתן הנביא..." מיד אמר: "חטאתי", ואז הודיעו הנביא: "ה' העביר חטאתך לא תמות".

זהו שאמר אהרן הכהן: "אשר נואלנו" – אחרי "אשר חטאנו", והיה לנו להיכנע מיד ולומר "חטאנו" – ולא אמרנו, וחטא זה – מבקשים אנו שלא תשת עלינו, כי אנו נכנעים כעת ומתוודים.

זה גם הוידוי שאנו מתוודים, לא רק על החטא שחטאנו פעם אחת, אלא על הכסילות ששינו באיוולתנו, והינו "אשר נואלנו" לחטא פעם שניה – את אשר כבר חטאנו, ובזה הרי העונש גדול יותר, ועל כך אנו מבקשים: "אל נא תשת עלינו חטאת".

רבי שלום שבדרון

שנה טובה ומתוקה! כתיבה וחתימה טובה!

יוצא לאור להצלחת הושע בן רבי רפאל נ"

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com

להיחלץ מטיט היון שבו היו שקועים ולהתרומם למדרגות גבוהות.

זהו שאמר הנביא "ותבאי בעדי עדיים" רומז להר סיני, כמו ועריה". "ותבאי בעדי עדיים" רומז להר סיני, כמו שנאמר "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", ובזכות מה זכו לבוא להר סיני? כי ידעו והכירו בעצמם ש"את ערם ועריה".

וכך גם בימי הרחמים והסליחות, כאשר אנו באים אל ה' ומתחננים לפניו שיסלח לנו על חטאותינו, אנו אומרים: "לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך". ולכאורה, אם חסד ומעשים אין בנו ואנו "כדלים וכרשים", על מה אנו נסמכים בבואנו לפני ה' לבקש סליחה ומחילה על חטאותינו?

התשובה לכך: עצם ההכרזה כי "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך", דהיינו עצם הדבר שאנו מודעים לאפסיותנו ודלות ערכנו, יש בה כדי לחלץ אותנו ממצבנו השפל ולרומם אותנו למדרגות גבוהות. זאת ועוד: כאשר אנו מודעים לשפלות ערכנו ומכריזים לפני ה' כי אנו דלים ורשים ואין לנו משל עצמו מאומה – או אז יודעים אנו שאיננו יכולים להתלות על עצמנו ולהסתמך על זכויותינו, ובמצב זה אנו משליכים כל ייבוננו אך ורק על רחמי ה' וחסדיו. ובזכות זה סולח לנו ה' על חטאותינו.

חידושי אגדות – טל השמים

"כהודעת לענו מקדם"

בראש השנה אנו נסמכים בתפילתנו על דרך התפילה והתשובה שהורה ה' למשה רבינו, כמו שאמר חז"ל: "הראה לו למשה סדר תפילה, אמר לו: 'כל זמן שישראל חוטאין – יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם'", אך ישנה כאן הדגשה חשובה: מדוע הראה ה' את דרכי תשובתו למשה? מה היתה מעלתו המיוחדת שבגללה זכה לכך? ענותנותו! "כהודעת לענו מקדם", מכל מעלותיו של משה, זו היתה מעלתו המיוחדת שמכוחה זכה שילמדוהו ה' לדורות דרך התשובה.

צא וראה גודל ענותנותו של משה, אשר התורה העידה עליו: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".

ולכאורה הרי תמוה, כיצד יכול היה משה רבינו להיות עניו, הרי הוא היה בחיר ה', הגדול והמרומם שבעם ישראל!

אלא, משה רבינו חשב בלבו: אין זו רבונת גדולה בכך שנתעליתי ונתרוממתי, הרי זכיתי להיות מ' שנה בשמים, להסתופף בצל השכינה וללמד תורה מפי הגבורה. אילו להם היה "רבי" כמו שהיה לי